

זכרון עולם

האשה
החשובה ודפית
צדקה וחסד

מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

מאורות
הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

זכרון עולם

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד

משה שניצר
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

בית המדרש דחסידי סוכטשוב

כולל דחסידי סוכטשוב

כולל "סנה משה"

ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל

בית מדרש

למגידי שיעור "דף היומי"

חומת סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א ♦ לע"נ הר"ר מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

בס"ד, י"א ניסן תשפ"ג

מסכת סוטה ד' - י' ♦ כלים י"ב, ו' - י"ב, ח'

גליון מס' 1245

השבוע בגליון

♦ ייבוש ידיים במתקן

♦ חיפוש בתיקו של אדם החשוד בגניבה

♦ הלבנת פנים חמורה מרצחה

♦ תעודת כשרות למסעדה המגישה קפה אחר ארוחה בשרית

♦ חשיבות הזהירות במצוות דרבנן

♦ הצלת יהודים מאיסורים, היכן?

♦ מכירת בשר בתשעת הימים

♦ ניגוב ידיים במכונה לייבוש ידיים

♦ הטובל את ידיו אינו צריך לנגבן

בשורה לקוראי הגליון!

ניתן לקבל את הגליון בדוא"ל מידי שבוע חינם

להצטרפות: meorot@meorot.co.il

דבר העורך

"רבי ברכיה בשם רבי חייא בר בא: לא ניתנו שבתות וימים טובים אלא לעסוק בהן בדברי תורה" - ירושלמי מסכת שבת פרק ט"ו.

ראש ישיבת פונויבז' ומייסדה, הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל, טרוד היה רבות בענייני ישיבתו. בשנותיה הראשונות, הוא עמל לבסס את הישיבה ואת מוסדותיה, תוך שהוא נודד ברחבי העולם כדי לגייס תומכים ותורמים למפעליו הכבירים.

היה זה בחג הסוכות תשכ"ז, מספר לנו הרה"ג ר' אליעזר טורק שליט"א, מתלמידיו הנאמנים. ביקשנו לבקר את ראש הישיבה, ועלינו לביטוי ביום הראשון של חג הסוכות אחרי תפילת שחרית.

כאשר פגשה בנו הרבנית ע"ה, השיחה כי הרב תשוש ועייף. בערב החג, כך סיפרה, ממש בערב החג, הרב

דף ד/כ כל המזלזל בנטילת ידיים נעקר מן העולם

תעודת כשרות למסעדה המגישה קפה אחר ארוחה בשרית

מדברי גמרתנו, העוסקת בהלכות נטילת ידיים ואומרת: "כל המזלזל בנטילת ידיים נעקר מן העולם", יכולים אנו ללמוד על חשיבות המצוות שתקנו חז"ל.

חשיבות הזהירות במצוות דרבנן: רש"י (ד"ה נעקר), מבאר, שאין דברי הגמרא אמורים לגבי מצוות נטילת ידיים בלבד, אלא גם לגבי כל תקנות חז"ל, שמי שאינו נזהר בהן - נענש ונעקר מן העולם, שהרי העובר על דברי חכמים חייב מיתה, שנאמר (קהלת יח) "ופרץ גדר ישכנו נחש". אולם, מוסיף רש"י וכותב, כי אין הכוונה לאדם שנכשל פעם אחת באכילה ללא נטילת ידיים, אלא על מי ש"מזלזל" ואוכל ללא נטילת ידיים בקביעות.

הצלת יהודים מאיסורים, היכן? בעל מסעדה שהאכיל את לקוחותיו נבלות וטרפות, פנה אל רבה של העיר וביקש לשנות את דרכו, ועל ידי כך לזכות בתעודת כשרות. משגיחי הכשרות ערכו עמו פגישה, במהלכה הבהירו בפניו את ההלכות עליהן הוא אמור להקפיד מכאן ואילך, כגון: מקורות הבשר, זהירות מבישולי עכו"ם על ידי פועליו הנכרים, עירוב בשר בחלב, וכדומה. את כל הסייגים וההלכות הסכים בעל המסעדה לקבל עליו, אך לפתע עלתה בעיה חמורה; בעל המסעדה סיפר למשגיחי הכשרות, כי ייחודיותה של מסעדתו היא בכוס הקפה המשובח שהוא מכין במו-ידיו לכל לקוח המעוניין בכך בתום ארוחתו הדשנה. "על זה איני יכול לוותר". הפגישה הסתיימה בלא כל סיכום, ומכאן ואילך התגלגלה השאלה הסבוכה לפתחם של תלמידי חכמים. היו שציידו, כי אף על פי שסועדים אחדים יכשלו באיסור דרבנן של שתיית חלב בסיומה של הסעודה הבשרית [האיסור מדאורייתא הוא על אכילת בשר וחלב שהתבשלו יחד], מכל מקום, יש מקום לשקול הענקת תעודת כשרות למסעדה, כי יש בכך כדי למנוע יהודים רבים מאיסור אכילת נבילות וטריפות שסופקו עד כה לבאי המסעדה.

נר ה' נשמת אדם

לעילוי נשמת

מרת עו"ד **טובה גיטא אדורם** ע"ה

בת הרב דב בער והרבנית חיה שרה אליעזרוב זצ"ל נלב"ע י"ג ניסן תש"פ **תנצב"ה**

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

מרת **יענטה יהודית לינצר** ע"ה

ב"ר חיים אשר אנשיל זאב ז"ל

נלב"ע י"ג בניסן תשנ"ה

תנצב"ה

הונצחה ע"י בנה ידידנו

הר"ר **שמואל לינצר** ומשפ' שיחיו - פ"ת

לעילוי נשמת

מרת **חנה שנור** ע"ה

בת הר"ר חיים יעקב ז"ל

נלב"ע י"א בניסן תשכ"ח

תנצב"ה

הונצחה ע"י בנה ידידנו

הר"ר **אבי שנור** הי"ו ומשפ' שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **מאיר זוסוין** הי"ד

ב"ר יעקב יוסף ז"ל

נלב"ע ט"ו בניסן תש"ג

תנצב"ה

הונצחה ע"י חתנו ובתו

הר"ר **אריה ודורה יעקבסון** שיחיו

נר ה' נשמת אדם

לעילוי נשמת

האשה האצילית והיקרה, בת קדושים ועצומים מרת **אסתר אלטא פייגא ציפורה נס** ע"ה

בת האדמו"ר רבי שלום ספרין זצוק"ל מקאמרנא, נכדת האדמו"ר רבי ישראל פרלוב (הינוקא) מקרלין סטולין זצוק"ל

נלב"ע י"ב ניסן תשע"ט **תנצב"ה**

הונצחה ע"י בנה ידידנו **שלמה נס** שיח' - גבעת שמואל

אולם, בשו"ת ציץ אליעזר (חלק י"א סימן נ"ה) העלה, כי אסור להעניק הכשר למסעדה זו. בדבריו הוא מסתמך על דברי גמרתנו האומרת, שאדם הרוצה לעבור על דברי חכמים נענש בחומרה ונעקר מן העולם, ואף בעל המסעדה חמור עונו מנשא עקב זלזולו בדברי חכמים, ואין ראוי להמציא תעודת כשרות למסעדה שבבעלות אדם המזלזל בדברי חכמים.

מכירת בשר בתשעת הימים: סברא נוספת מובאת בציץ אליעזר, על פי דברי המהרש"ם (הערות לספר ארחות חיים ספינקא על סימן תקנ"א ס"ק ל'). בזמנו של המהרש"ם [נפטר בשנת תרע"א - 1911] נהגו בעלי אטליזים להמנע ממכירת בשר בתשעת הימים, כדי שאינשי דלא מעלי, המזלזלים באיסור אכילת בשר בתקופת זמן זו, לא יכשלו באכילת בשר.

היו שעוררו שמא יש לבטל מנהג זה משום החשש שמא אותם פורקי עול החפצים בבשר יסורו אל הרובע הנוצרי, וירכשו שם בשר נבלות וטרפיות לסיפוק תאוותם, ובכך גם יעברו על איסורי תורה. אולם המהרש"ם הכריע, כי על בעלי האטליזים להמשיך כמנהגם מימים ימימה. לראיה הביא את דברי בעל עקידת יצחק (פרשת וירא שער כ') המבאר, כי אף חטא קטן וקל שמזלזלים בו, ובתי הדין והקהל אינם מוחים על כך, נחשב ל"עוון פלילי וחטאת הקהל כולו". העקדת יצחק מסיים את דבריו, שחטא כזה אינו נמחל, אלא בעונש ופורענות לקהל כולו.

דף ד/ב כל האוכל פת בלא ניגוב ידיים כאילו אוכל לחם טמא

ניגוב ידיים במכונה לייבוש ידיים

"כל האוכל פת בלא ניגוב ידיים כאילו אוכל לחם טמא". כך קובעת גמרתנו.

שני טעמים נאמרו בפוסקים לחובת ניגוב הידיים לאחר הנטילה, ומדוע מי שאינו עושה כן נחשב כאוכל לחם טמא.

רש"י (ד"ה כל האוכל) מבאר, כי האוכל בידיים רטובות ממאים ומקלקל את פיתו, כפי שהגמרא בסוגייתנו דורשת מדברי הנביא, שהאוכל פת מאוסה כאילו אכל לחם טמא.

המים על הידיים אחר הנטילה-טמאים: טעם אחר אומר הבית יוסף (עיין טור או"ח סימן קנ"ח, ועיי"ש משנה ברורה ס"ק מ"ו), על פי ההלכה הקובעת כי מים שנטלו בהם ידיים נטמאים, אלא אם כן כמות המים עולה על רביעית. מעתה, אדם שנטל את ידיו בכמות מים הפחותה מרביעית נטמאו המים והם מטמאים כל מאכל שיגע בהם. לפיכך עליו לנגב את ידיו, ואם לא עשה כן אכל לחם טמא.

ההבדל בין שני הטעמים בא לידי ביטוי באדם הנוטל את ידיו בכמות מים העולה על רביעית. שלדעת רש"י, אף במקרה זה עליו לנגב את ידיו, כדי שלא ימאס את פיתו. אך לטעמו של בית יוסף אינו צריך לנגבן שהרי המים אינם טמאים.

הטובל את ידיו אינו צריך לנגב: הבית יוסף מבסס את טעמו על דברי התוספתא (מסכת ידים פרק ב' הלכה א', הובאו במדכ"י ברכות פרק ח' סימן ר"ב) האומרת, שאדם שקיים את מצוות הנטילה על ידי טבילת הידיים במקווה, אינו חייב לנגבן קודם שיאכל פת מוכה, איפוא, כי הנוטל את ידיו במים שאינם מטמאים אינו צריך לנגבן, וכך הוא גם פוסק להלכה (שולחן ערוך שם סעיף י"ג). אולם המהרש"ל (הובא במשנה ברורה שם) חולק על השולחן ערוך וסובר, כי גם אדם הנוטל את ידיו בכמות מים העולה על רביעית, חייב לנגב את ידיו אף על פי שלא נטמאו המים. וטעמו, על פי שיטת רש"י בסוגייתנו שחובת ניגוב הידיים לאחר הנטילה היא משום קלקול הפת, וטעם זה שייך גם בנטילה כזו שאינה מטמאת את המים. המהרש"ל מוסיף וכותב, שאין להקשות על דבריו מדברי התוספתא האומרת שאדם הטובל את ידיו במקווה אינו צריך לנגב את ידיו, ואם כן מוכה, לכאורה, שכאשר המים אינם נטמאים אין צורך לנגב, שכן יש לומר כי **טבילת הידיים** במקווה היא כעין טבילת הגוף המטהרת מן התורה, ולכן שונה היא מנטילת ידיים וכפי שלאחר טבילת הגוף אין חובה להתנגב, הוא הדין בטבילת הידיים.

ייבוש ידיים במתקן: חילוק נוסף בין שני הטעמים הללו, כתב הלבוש (שם), במקרה שאינו מנגב את ידיו במגבת אלא ממתין עד שיתנגבו מאליהן. שכן, אם טעם הניגוב הוא משום מיאוס וקלקול הפת [כדעת רש"י], רשאי האדם לנהוג כן, כיוון שבסופו של דבר הידיים יבשות, ובנגען לאחר מכן בפת לא תמאסנה אותה. אולם, אם טעם הניגוב הוא משום חשש של מים טמאים, צריך להעביר את המים הטמאים מידיה ואין די בניגובן מאליהן **"שהשפשוש מטהרן ביותר"**.

שולחן ערוך הרב (סעיף י"ז) וכף החיים (ס"ק פ"ז) הביאו את דברי הלבוש וכתבו כי לכתחילה יש להיזהר לנגב את הידיים, ואין להמתין עד שיתנגבו המים מאליהם. החזון איש (סימן כ"ה ס"ק י') מתייחס לנידון זה ומכריע, שהן לשיטת רש"י והן לטעמו של הבית יוסף, אם יבשו ידיו יכול הוא לאכול ללא חשש, ואין כל הבדל אם יבשו מאליהן או שניגבן במגבת, שהרי למעשה אין על ידיו מים טמאים ואין כל סיבה לחשש.

למעשה, מאחר שהמשנה ברורה (סימן קנ"ח ס"ק ל"ז) כתב: "דלא יפחות מרביעית לכל יד ויד" [מאחר שקיים הנטילה כהלכתה בכמות מים הפחותה מרביעית כרוכה בפרטי דינים רבים שאין הכל בקיאים בהם], מותר לכל הדעות לייבש את הידיים באוויר, שהרי ביותר מרביעית אין טומאה כנזכר. על פי זה כתבו הפוסקים (בשו"ת בצל החכמה חלק ד' סימן קמ"א), שאפשר לייבש את הידיים במכשירי יבוש הפולטים זרם אוויר חם, ללא כל חשש, שהרי בכך אין נותרים על ידיו מים העלולים לטמא מאכלים.

חזר מחוץ לארץ. הטיסה החלישה אותו והייתו בטוחה שמיד עם תום סעודת החג הוא יניח את ראשו על מיטתו ויפיק את עייפותו. אך לא! הוא אמר לי, כי מאחר שבמהלך הטיסה הוא לא הצליח להתרכז, הוא חש בחסר וברצונו ללמוד כעת מתוך הרחבת הדעת.

כל הלילה! סיפרה הרבנית, ישב הרב ולמד תורה בשקיקה ובהתלהבות, כנער צעיר ובריא אשר כוחו במוותניו. לפני כחצי שעה, המשיכה הרבנית, הרב חזר מבית הכנסת ואמר לי שהוא מרגיש כי הוא עומד לפני התמוטטות ועליו לנוח. אתם מבינים, איני רוצה להפריעו ממנוחתו.

סכנו על עקבותיו, מספר הרב טורק שליט"א, חלילה, לא עלה על דעתנו להפריע לרבנו האהוב והנערץ, כאשר הרבנית אמרה, המתינו רגע, בכל זאת אבדוק מה הוא עושה כעת. כעבור זמן קצר שבה הרבנית כשחיוך על פניה, אתם יכולים להכנס אמרה, זה בסדר.

נכנסו אל הסוכה, שח בהתרגשות הרב טורק, וראינו את הרב יושב ליד הסטנדר, גמרא גדולה פתוחה מולו, והוא, מתנדנד במרץ וקולו הערב ממלא את חלל הסוכה, אמר רבא, אמר אביי!!!

ודאי שהרב היה עייף, אבל יותר משגופו הצנום תבע מנוחה, תבעה רוחו הכבירה תורה!

יהי רצון שזכות לימוד התורה, תעמוד לנו לביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

מצטרפים לאלפי הלומדים קטעי גמרא, משנה והלכה מדי יום ביומו. בכל זמן ובכל מקום. זוהי ההזדמנות לקבוע 'עיתים לתורה'. לומדים כמה דקות חוזרים בסיפוק רוחני עצום!

קבע עיתים ללימוד עכשיו! *3029

חודש ראשון התשס"ח חיים

פנינים

דף ה/א צריך שיהא בו אחד משמונה בשמינית

הגאון שבשמיני שבשמינית...

אמר הגר"א מוילנא דרך רמז: הכוונה שיהיה לו מה שמופיע בפסוק השמיני שבפרשה השמינית, היא פרשת וישלח. ומה נאמר שם: "קטונתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית עם עבדך" - כאשר באו עליו חסדים וטובות תלאם בעצמו ולא באבותיו. זהו האופן בו מותר להתגאות ותו לא. והטעם להיתר זה, כדי שיאמר "קטונתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית עם עבדך..." (קול אליהו).

דף ה/א אמר רב נחמן בר יצחק לא מינה ולא מקצתה מי זוטא דכתיב ביה תועבת ה' כל גבה לב

למה המתגאה מביא חמה לעולם

המחלוקת אם תלמיד חכם מותר במקצת גאוה, מפרשים המפרשים, יסודה בפירוש הפסוק (משלי טז/ה) "תועבת ה' כל גבה לב" - האם "כל" היינו שכולו גאוה, אבל מקצת מותר, או שהכוונה כל דהו' [מחלוקת מעין זו נמצאת בש"ס פעמים רבות].

זהו מה שאמרו חז"ל שהמתגאה מביא חמה לעולם. מי שמתגאה מורה שיכל גבה לב' היינו

דף י/ב נוח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש

חיפוש בתיקו של אדם החשוד בגניבה

הלבנת פניו של אדם על ידי העלבנותו חמורה מאד, עד שחז"ל השווה הלבנת פנים לרציחה ואמרו (בבא מציעא נח/ב): "כל המלבין פני חברו ברבים כאילו שופך דמים". הגמרא בסוגייתנו מוסיפה על כך ואומרת: "נוח לו לאדם שיפיל את עצמו לתוך כבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים", כפי הנלמד ממעשה יהודה ותמר שביכרה להשרף בכבשן האש אם לא יודה יהודה מעצמו.

מצווה רביעית שנאמר בה "יהרג ואל יעבור": כידוע, על שלש עבירות - עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים - מצווה האדם למסור את נפשו למיתה, ובלבד שלא יעבור עליהן.

בעלי התוספות (ד"ה נוח) לומדים מדברי גמרתנו האומרת ש"נוח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים", כי גם לגבי הלבנת פנים תקף הכלל "יהרג ואל יעבור"! ואילו הטעם שאין מונים את איסור הלבנת פנים בנוסף לשלש עבירות אלו, הוא משום שהגמרא מתייחסת לעבירות המפורשות בתורה בלבד. מדבריהם עולה, אפוא, כי איסור הלבנת פנים מהווה איסור בפני עצמו.

הלבנת פנים חמורה מרציחה: אולם, רבינו יונה (שערי תשובה שער ג' אותיות קל"ט-קמ"א) חולק וסובר, שהלבנת פנים אינה איסור בפני עצמו, אלא היא כלולה באיסור רציחה, שכן, הלבנת פנים היא "אביזריהו דשפיכות דמים", כלומר: סניף ואיסור נלווה לשפיכות דמים, וזאת משני טעמים: א. האדם שהלבינו את פניו, מסמיק ומחזיר חליפות, והרי זה כשפיכת דמו. ב. צער ההלבנה מר ממות. אמנם, המאירי בסוגייתנו, חולק וסובר, שאין למסור את הנפש כדי למנוע הלבנת פנים [וכן משמע מדברי ראשונים נוספים. ראה עיניים למשפט].

המלבין פנים אינו מודע לחומרת עוונתו: רבינו יונה מוסיף ואומר, שמבחינה מסויימת, חמורה הלבנת פנים מרציחה, שכן, לגבי הלבנת פנים הגמרא אומרת (בבא מציעא נט/א) ש"המלבין את פני חברו ברבים אין לו חלק לעולם הבא", ואילו הרוצח, אף שחמור עוונתו, יש לו חלק לעולם הבא. רבנו יונה מבאר מדוע המלבין פני חברו גרוע מהרוצח, כי הרוצח בדרך כלל מכיר בחומרת מעשהו וחוזר בתשובה, אך המלבין פני חברו אינו מתייחס בחומרה מספקת למעשהו ולכן אף אינו חוזר בתשובה, וכתוצאה מכך מאבד את חלקו לעולם הבא.

הרב שלמה לורנץ ז"ל חיבר קונטרס העוסק בהלבנת פנים העלולה לנבוע עקב תביעות ממוניות (עין שו"ת מנחת שלמה חלק ג' סימן ק"ה - בהוצאה ב' סימן קל"ג). הקונטרס דן אם מעביד החושד באחד מעובדיו כי גנב ממנו חפץ כלשהו, רשאי לפשפש בכלי עובדיו ובכיסיהם כדי לבדוק אם הגניבה ברשותם.

עדיף לפטר עובד מאשר להלבין את פניו שלא כדין: הגרש"ז אוערבאך זצ"ל כתב בתשובתו הערות אחדות על קונטרס זה, מהן עולה כי עדיף לפטר בדרכי שלום עובד החשוד בגניבה, כדי שלא להלבין את פניו, שהרי הלבנת פנים קרובה לרציחה, ואינו רשאי להלבין פניו מפני החשד בלבד.

בדיקה בתיקי כל העובדים, כדי למנוע בזיון מהחשוד: כמו כן, אם מעביד חושד באחד מעובדיו כי גנב ממנו חפץ, והלה טוען שהוא מוכן שיבדקו בכליו, בתנאי שיבדקו בכליהם של כל העובדים, רשאי בעל הבית לומר לעובדיו שברצונו לבדוק בכליהם, אך יסביר להם את מעשיו וידגיש, שאינו חושד בכולם חלילה.

מותר לתבוע אדם לדין תורה, למרות הבזיון הנגרם בכך: אולם, מן הראוי לציין את דברי הגרש"ז הקובע, שאדם היודע שחבירו גנב את ממונו, רשאי לתבוע לדין תורה, למרות שבכך הוא מסב בוושה לנתבע, לבני ביתו ולקרוביו, שכן, התורה לא חייבה את האדם להפסיד את ממונו המגיע לו על פי דין, כדי להימנע מהלבנת פנים.

דף י/ב אמר שמואל סבא חמוה דרב שמואל בר אמי

מגורים במקום מגורי החותן

בגמרתנו אומר שמואל סבא, חמיו של רב שמואל בר אמי, כי כשם שבמתן תורה נאמר (דברים ה/יט) "קול גדול ולא יסף", דהיינו: הקול הגדול שהיה במתן תורה מתקיים לעד, והמילים "ולא יסף" פירושן שהקול לא נאסף ולא פסק, כך גם הפסוק (בראשית לח/כו) **וְלֹא יָסַף עוֹד לְדַעְתָּהּ** האמור ביהודה, פירושו שלאחר מעשה תמר נשאה יהודה לאשה.

הוכחה מסוגייתנו בשאלה מעניינת בעניין שידוכים: לגיסתו של אחד מתלמידי הנודע ביהודה הוצע שידוך, בחור "בן תורה ויחסן". בימי עלומיו היה הבחור חולה, ועקב כך שינו את שמו לאותו שם בו קרוי אבי המדוברת. תלמידו של הנודע ביהודה שאל את רבו, אם עליו לחשוש לצוואת רבי יהודה החסיד (אות כ"ד) הכותב שיש להמנע מלקיחת חתן ששמו אבי המדוברת.

הנודע ביהודה (תנינא אהע"ז סימן ע"ט ד"ה אבל האמת) השיב לתלמידו, כי "לדעתי יגמור השידוך הזה ויעשה מעשיו לשם שמים". וטעמו, משום שרבי יהודה החסיד התכוון בצוואתו לחתן ולחותן אשר שמותיהם המקוריים שניתנו להם בשעת הברית - זהים. אולם, הבחור המוצע לגיסתו קיבל את שמו, הנהיה לשם אבי המדוברת, בעת חוליו. בנוסף לכך כתבו הנודע ביהודה, וכן בעל ספר הדורות (אות ש'),

"אחת בבוקר
ואחת בתעריך
2"

גם שמעון, נהג מונית
מאשקלון לא מוותר.

2 משניות ביום וכל היום
נראה אחרת.

כולם מצטרפים
מה איתך?

לקבלת ספרון חודשי ראשון חינוך
מתקשרים ומאירים את הנשמה! *3764

כי מדברי סוגייתנו מוכח, שבימי התלמוד לא הקפידו על כך, שהרי גמרתנו מביאה את המימרא של "קול גדול ולא יסף" בשמו של האמורא "שמואל סבא", בשם חתנו "רב שמואל בר אמי".

מדוע ציווה רבי יהודה החסיד ששמו של החתן לא יהא זהה לשם חותנו ושם הכלה בשם חמותה?
א. הנודע ביהודה (שם) כתב, כי צוואת רבי יהודה החסיד נועדה לצאצאיו אחריו בלבד, שכן הוא ראה ברוח הקודש, שזרעו לא יצליח בזיווגים אלה.

ב. בשו"ת פרי השדה (חלק א' סימן ס"ט) מבאר, כי טעם הזהירות נובע מחשש של "עין הרע", שכן, על ידי שהחתן והחותן נקראים בשמות שונים, עלול הדבר למשוך תשומת לב יתירה ועלולים להטיל בהם עין הרע. ג. בעל תורה תמימה (פרשת וישלח פרק ל"ב אות ד') מסביר כי החשש הוא, שמא הכלה תקרא בשמו של בעלה [הזהה לשם אביה] כדי לבקש ממנו דבר מה, והרי אסור לבן או לבת לקרוא בשם אביהם. ומאחר שהכלה מצויה גם בבית אביה, גזר רבי יהודה החסיד, כי שמות החתן והחותן לא יהיו שווים.

שינוי שם החותן או החתן: בשם הגרי"ש אלישיב זצ"ל נמסר (הערות למס' סוטה עמוד ס"ו), כי אפשר לדחות את הראיה שהוכיחו האחרונים מסוגייתנו שניתן לקרוא לחתן ולחותנו בשם זהה, משום שיתכן ששמואל סבא, חמיו של רב שמואל בר אמי, לא היה נקרא בשם "שמואל" בלבד אלא "שמואל סבא".
החילוק ההלכתי בין הטעמים השונים: הפרי השדה מוסיף וכותב, כי לפי טעמו, שהחשש הוא משום "עין הרע", אין האיסור אלא כשהחתן וחמיו גרים במקום אחד, או-אז בולטת העובדה ששניהם נקראים באותו שם. אך במקרה שהם גרים בשני מקומות נפרדים, חשש זה אינו קיים (טעם זה משמע גם בחיד"א ברית עולם סימן תע"ז). יש אומרים, כי כן הורה החזון איש לנהוג, שיגורו בערים שונות (שמירת הגוף והנפש סימן קס"ט סעיף ט"ו).

הגה"ק בעל דברי חיים זיע"א (שו"ת אהע"ז סימן ח') מסכם את הדיון בעניינים אלו וכותב, כי אין לפלפל בצוואתו של רבי יהודה החסיד, כי הוא "דבר שאין לנו שום ידיעה והוא מהדברים הנסתרים".

דף יב/ב שלקח מקח רע לעצמו

הקמת מצבה בחיי האדם

שאלה מעניינת מובאת בספרי הפוסקים, המותר להקים מצבה לאדם בעודו חי? דוגמה שכיחה לכך היא אלה הנוהגים להניח מצבה גדולה אחת על קבר של שני בני זוג כאשר אחד מהם חי עדיין, ויש לדון אם ראוי לעשות כן, או שמא יש בכך סימן רע, שמכינים לאדם מצבה בעודו בחיים.

לכאורה, ניתן להוכיח מדברי סוגייתנו שאין לנהוג כן. הגמרא מביאה את הפסוק (שמואל ב' יח / יח): "וַיִּאֶשְׁלֶם לָקַח וַיִּצָּב לוֹ בְּחַיּוֹ אֶת מִצְבֵּת אֲשֶׁר בְּעֵמֶק הַמֶּלֶךְ" ואומרת, כי מעשהו של אבשלום שהקים "מצבה" לזכרו בימי חייו, הלא היא "יד אבשלום", היה "מקח רע". הרי לנו, כי אין להקים זכר ומצבה מחיים.

אולם, הגאון רבי עזריאל הילדסהיימר זצ"ל (שו"ת חלק א' יו"ד סימן רנ"ח) דוחה ראייה זו, על פי דברי המהרש"א המבאר כי כוונת הגמרא באמרה שעשה "מקח רע" היא, שאבשלום נהג שררה בהקימו מצבת זיכרון בעוד אביו המלך דוד בחיים, אך לא משום שהקים מצבה בעודו חי ועל כן אין ראייה לאסור מנהג זה.

הכנת עפר מארץ ישראל לקבורה: הוכחה לכך שאין בהקמת מצבה בחיי האדם משום פתחון פה לשטן, מובאת בתשובה הנזכרת מהנוהגים להכין עפר מארץ הקודש כדי להניחו בקברם לאחר מאה ועשרים שנותיהם [טעם הנחת עפר ארץ ישראל מבואר בספר מעבר יבק, הובא בספר טעמי המנהגים עמוד תל"ד, שנחשב כאילו נקבר בארץ ישראל] ולא חששו לפתיחת פה לשטן, משום ש"החיים יודעים שימותו".

כתיבת שם אדם על המצבה בעודו חי: מעניין לציין את הנאמר בספר ציון לנפש חיה (סימן כ"א, הובא בספר אוצר הידיעות עמוד 390), כי אדם רשאי להכין מצבה לעצמו ואף לכתוב עליה את שמו, אך אדם חולה לא יעשה כן כדי שלא יראה כאילו התייאשו ממנו ובכך ירע מזלו.

קניית קבר מחיים: כמו כן ידוע דבר המעלה הקיימת בקניית קבר מחיים (עיי' גשר החיים חלק א' פרק כ"ז), ואף בגמרא (סנהדרין מח/א) מבואר שהיו נוהגים כן, שכן, הגמרא עוסקת בדינו של קבר שהוזמן לצורך אדם חי ואומרת שאינו אסור בהנאה. מכך שהפוסקים לא הזכירו שיש במעשה זה חשש של "אל יפתח אדם פה לשטן", מוכח שאין כל חשש בכך (ראיה זו הביא הגאון הנ"ל).

שכולו גבה לב, ומעט מותר, ולפיכך מה שאמרו "והוא רחום... ולא יעיר כל חמתו" היינו רק 'כל חמתו', אבל מעט יעיר... (דרך משה בשם מוה"ר א' ברודא מפראג).

דף ח/ב מנין שבמדה שאדם מודד, בה מודדין לו

מדה כנגד מדה - לעורר בתשובה

רבי יוסף אלבו (חי לפני כש מאות שנה) כותב בספר העקרים (מובא בגאון יעקב), כי ההענשה מדה כנגד מדה היא "מחסד האל; כי אם בא העונש על האדם באותה מדה עצמה שעבר עבירה, נפשו מרגישה ולבבו ביין כי הוא משפט האל עליו, ואז יפקח עיניו לשוב בתשובה, ולא יד המקרה פעל כל זאת. הוא אשר באר דוד (תהלים ט/ז): 'נודע ה' משפט עשה' - כלומר: הכל יודעים כי ה' הוא העושה משפט ולא פעל המקרה, מחמת כי רואים 'בפעל כפיו נוקש רשע', דהיינו: באותה מדה עצמה שמדד מודדים לו ונוקש בה".

גומרים ש"ס ב-5 דקות ליום, זוכים בשפע גדול

"... ובודאי בלימוד המשיניות כלול כל התורה כולה"
מרן שר התורה מרן ראש הישיבה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל הגר"ג אדלשטיין שליט"א

להתנסות חינוך התקשר עכשיו: 3764*

לעילוי נשמת

הר"ר **נתנאל שמואל לוי** ז"ל

בן יבדלחט"א הר"ר שלמה הי"ו

נלב' ע"ב ניסן תשפ"א **תנצב"ה**

הונצח ע"י הר"ר שלמה לוי ומשפחתו שיחיו - ת"א

לעילוי נשמת

הר"ר **יוסף שפילברגר** ז"ל

ב"ר צבי ז"ל נלב' ע"ט ז' בניסן תשל"ח

תנצב"ה

הונצח ע"י ידידינו הר"ר שלמה ותרצה האוור שיחיו - תל אביב

לעילוי נשמת

הר"ר **יצחק ישראל קנופף** ז"ל

בהרה"ח ר' יונה צבי הלוי ז"ל נלב' ע"א בניסן תש"ס

תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו